

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius, tel. (+370 5) 266 4201, faks. (+370 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr.

DĖL TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – Ministerija) parengė ir pakartotinai teikia svarstyti pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2025-05-28 išvadoje Nr. NV-1210 pateiktas pastabas ir pasiūlymus pakoreguotą Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.211, 3.217, 3.224, 3.243, 3.246, 3.250, 3.260, 3.261, 3.262, 3.264, 3.266 ir 3.269 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – CK projektas), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 499 ir 502 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – CPK projektas), Lietuvos Respublikos šeimynų įstatymo Nr. XI-681 4, 5 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau – Šeimynų projektas), Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 42 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ projektu), Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 17 ir 21 straipsnių pakeitimų įstatymo projektą (toliau – Išmokų vaikams įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 24 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Socialinių paslaugų įstatymo projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.211, 3.217, 3.224, 3.243, 3.246, 3.250, 3.260, 3.261, 3.262, 3.264, 3.266, 3.269 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 499 ir 502 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos šeimynų įstatymo Nr. XI-681 4, 5 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 42 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 17 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 24 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektą (toliau kartu – teisės aktų projektai).

Žemiau dėstomoje lentelėje pateikta informacija apie Įstatymų projektais teikiamus pasiūlymus ir kita jiems įgyvendinti svarbi informacija.

1. Įstatymų projektais sprendžiama problema ir jos priežastys

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2024 m. gegužės 20 d. priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.269 straipsnio (2000 m. liepos 18 d., 2021 m. gruodžio 23 d. redakcijos) 7 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. Šiuo Konstitucinio Teismo nutarimu pripažinta, kad Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 3.269

straipsnio 7 punktą prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 straipsnio 2 daliai. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad įstatymų leidėjas, CK 3.269 (2000 m. liepos 18 d. redakcija) straipsnio 7 punkte nustatydamas teisinį reguliavimą, kuriuo buvo įtvirtinta maksimali asmens, siekiančio globoti vaiką, amžiaus riba – šešiasdešimt penkeri metai, dėl kurios asmuo, neatitinkantis šio reikalavimo, nepaisant jo pasirengimo globoti vaiką, jokiais atvejais negali būti paskirtas vaiko globėju, sudarė prielaidas nukrypti nuo Konstitucijos 38 straipsnio 2 dalies ir iš jos kylančio konstitucinio vaiko interesų pirmumo imperatyvo suponuojamų reikalavimų.

Rengiant aukščiau nurodyto CK straipsnio pakeitimą, įvertintos ir kitos CK bei Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK), Lietuvos Respublikos šeimynų įstatymo, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo (toliau – VTAPI), Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“, Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo ir Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo nuostatos, dėl kurių taikymo praktikoje kyla iššūkių arba trūksta teisinio reguliavimo aiškumo, tas nuostatas taikant:

1. Atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo išaiškinimą dėl su asmens amžiumi siejamų ribojimų globoti (rūpinti) vaiką, manytina, jog individualus požiūris į asmenį, ketinantį į savo šeimą priimti vaiką, analogiškai turėtų būti taikomas ir įvaikinimo atvejais. CK 3.211 straipsnio nuostata įvaikinimo atveju visiškai užkerta galimybes specialistams kuo individualiau vertinti konkrečias asmenų situacijas. Taikant CK 3.211 straipsnį praktikoje, gali susidaryti nepalankios ir geriausių vaiko interesų neatitinkančios situacijos, kai tik dėl šio ribojimo asmuo netenka galimybės įvaikinti vaiką, su kuriuo, pvz., jau yra užmezgęs emocinį ryšį arba kurį jau globoja (rūpina) šeimoje (amžiaus skirtumo reikalavimas netaikomas globai (rūpybai)) ir kurio statusą savo šeimoje norėtų pakeisti, – tai iš esmės keičia vaiko situaciją ir sukelia atitinkamas teises pasekmes (pvz., paveldėjimo, tam tikrų pareigų įgijimo atvejais ir kt.).

2. Išvados dėl pasirengimo įvaikinti vaiką rengimas yra paskutinis etapas visame pasirengimo įvaikinti vaiką procese. Iki jo asmuo, ketinantis įvaikinti vaiką, privalo pateikti prašymą Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba) teritoriniam skyriui, lankyti pasirengimo įvaikinti vaiką mokymus, kurių metu pradedami vertinti asmens gebėjimai įvaikinti vaiką, ir gauti teigiamą išvadą dėl pasirengimo įvaikinti vaiką, kurią parengia valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atestuoti asmenys (toliau – Tarnybos atestuotas asmuo). Tuo tarpu CK 3.210 straipsnio 1–4 dalyse bei 3.211, 3.216 straipsniuose numatytos konkrečios sąlygos, kurioms esant asmenys negali būti įvaikintojais arba kurias jie turi atitikti. Tarp jų – ir tam tikri reikalavimai, keliami, pvz., asmens sveikatos būklei (įvaikintojais negali būti asmenys turintys psichikos ir elgesio sutrikimų ar sergantys kitomis ligomis, kurių sąrašą tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija). Šiuo metu galiojančioje CK 3.217 straipsnio redakcijoje numatyta, kad būtent Tarnybos atestuotas asmuo išsiaiškina, ar būsimiems tėviams nėra CK trečiojoje knygoje numatytų kliūčių įvaikinti vaiką, ištiria jų gyvenimo sąlygas, būdą, taip pat surenka informaciją ir apie asmens sveikatos būklę. Asmens sveikatos būklei įvertinti, kartu su Tarnybai teikiamu prašymu teikiamas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatytos formos medicininis pažymėjimas (forma Nr. 046/a), kurį įvertinus galima iš karto nustatyti asmens (ne)galėjimą būti įvaikintoju dėl jam (ne)nustatytų diagnozių ir nustačius, kad asmuo negali būti įvaikintoju, jo vertinimo procedūra netęsima, jautrūs duomenys kitai įstaigai neperduodami ir toks asmuo nesiunčiamas dalyvauti mokymuose, bei jam nereikia laukti išvados dėl pasirengimo įvaikinti vaiką sukeliant nepagrįstus lūkesčius, nes CK

nustatytų reikalavimų neatitikimas yra pagrindas Tarnybos atestuotiesiems asmenims rengti neigiamą išvadą dėl asmens pasirengimo įvaikinti vaiką.

3. CK 3.224 straipsnyje numatytos papildomos sąlygos organizuojant įvaikinimo procedūras, tais atvejais, kai vaiką iš Lietuvos Respublikos siekia įvaikinti asmenys, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta nėra Lietuvos Respublikoje, asmenys be pilietybės ar užsienio valstybės piliečiai. Pagal šiuo metu galiojantį CK nustatytą teisinį reguliavimą, visiems jiems turi būti taikomi vienodi reikalavimai. Vis dėlto svarbu pažymėti, kad tokiu teisiniu reglamentavimu yra reguliuojama trijų skirtingų grupių asmenų – Lietuvos Respublikos pilietybę turinčių asmenų, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje, užsienio valstybių piliečių ir asmenų be pilietybės, nuolat gyvenančių Lietuvoje ir užsienio valstybės piliečių, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje, teisinė padėtis. Taigi dvi iš šių kategorijų asmenų turi tam tikrą ryšį su Lietuva, todėl manytina, kad joms turėtų būti taikomas prioritetas asmenų, kurie apskritai neturi jokio formalaus ryšio su Lietuva, grupės atžvilgiu.

4. CK 3.241 straipsnio 3 dalyje apibrėžta, kad nepilnamečių globos ir rūpybos institucijos yra valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija bei kitos šioje knygoje numatytos institucijos, o globos (rūpybos) institucijos sąvoka vartojama tais atvejais, kai kalbama apie institucijas, teikiančias socialinę globą (rūpybą), todėl informacija apie vaiko globėjo ar rūpintojo gyvenamosios vietos pasikeitimą aktualiausia valstybinei vaiko teisių apsaugos institucijai, kuri vykdo vaiko globos (rūpybos) priežiūrą, o ne globos (rūpybos) institucijai, kaip teigiama CK 3.243 straipsnio 5 dalyje.

5. Vaiko globą (rūpybą) organizuoja Tarnyba, savivaldybių merai ir savivaldybių administracijos. Kiekviena iš šių institucijų, atlikdama procedūrą, atlieka tam tikrą vaidmenį – taip užtikrinamas sisteminis bendradarbiavimas vaiko teisių apsaugos srityje. Dabar galiojantis teisinis reguliavimas numato gana sudėtingą procedūrą, kurios metu ne visi šiuo metu skirtingų institucijų atliekami veiksmai objektyviai tikslingi: Tarnyba nustato be tėvų globos likusį vaiką, savivaldybės merui teikia nurodymą nustatyti vaikui globą (rūpybą), šis kreipiasi į globos centrą dėl globėjo (rūpintojo) paieškos (jei Tarnyba nenurodo konkretaus asmens, galinčio globoti (rūpinti) vaiką), gavęs globos centro rekomendaciją, priima sprendimą dėl globėjo (rūpintojo) skyrimo ir apie tai informuoja Tarnybą. Apskritai Tarnybos vaidmuo gana reikšmingas visos procedūros metu, nuo pat momento, kai Tarnyba nustato be tėvų globos likusį vaiką, iki globos (rūpybos) pabaigos pagrindų atsiradimo: Tarnyba inicijuoja globos (rūpybos) nustatymą, vykdo globos (rūpybos) priežiūrą ir vertina, kaip globėjas (rūpintojas) atlieka pareigas, gali pratęsti vaiko laikinosios globos (rūpybos) trukmę, įgyvendina kontrolės funkciją, kai vaikui iki trejų metų amžiaus globą (rūpybą) ketinama nustatyti vaikų globos institucijoje, taip pat, iš esmės vykdydama globos (rūpybos) peržiūrą, priima sprendimus dėl būtinybės atleisti / nušalinti vaiko laikinąjį globėją (rūpintoją), nors įforminti šį sprendimą potvarkiu – jau savivaldybės mero pareiga. Nors iš esmės išvadas dėl pagrindų nušalinti globėją (rūpintoją) pateikia Tarnyba, subjektas, atsakingas už priimtą sprendimą, yra savivaldybės meras, kuriam, disponuojant tik ta informacija, kurią yra pateikusi kita įstaiga, dalimi, kai kuriais atvejais pritrūksta objektyvių argumentų vienokių ar kitokių savo priimtą sprendimą pagrįsti. Tokiais atvejais papildomai tikslinama informacija, renkami rašytiniai globėjo (rūpintojo) paaiškinimai, nors iš esmės ta pati procedūra jau yra atlikta globos (rūpybos) peržiūros metu, kai buvo priimtas sprendimas teikti savivaldybės merui teikimą nušalinti globėją (rūpintoją) nuo pareigų.

6. Šiuo metu vaiko laikinoji globa (rūpyba) privalo būti nustatyta per tris darbo dienas nuo Tarnybos pateikto nurodymo nustatyti vaikui laikinąją globą užregistravimo savivaldybėje dienos. Tai reiškia, kad per šį laiko tarpą globėjas (rūpintojas) vaikui turi būti ne tik surastas ir parinktas, bet ir globėjas (rūpintojas) per šį laiką turi teisę susipažinti su vaiku, turi būti išklausyta vaiko nuomonė dėl jam parinkto globėjo (rūpintojo), taip pat gautas asmens sutikimas / atsisakymas globoti (rūpinti) vaiką. Toks laiko tarpas yra gerokai per trumpas visoms šioms procedūroms atlikti, net ir be savivaldybės administracijos ir globos centro susirašinėjimo (savivaldybės administracija globos centrui persiunčia Tarnybos pateiktą nurodymą nustatyti vaikui laikinąją globą (rūpybą), vėliau globos centras teikia merui rekomendaciją dėl globėjo (rūpintojo) parinkimo).

7. Asmens, norinčio globoti (rūpinti) vaiką, amžiaus riba nustatyta ne tik CK 3.269 straipsnio 7 punkte, dėl kurio prieštaravimo Konstitucijai savo nuomonę pateikė Konstitucinis Teismas, tačiau ir minėto straipsnio 1 punkte, kuriame numatyta, kad vaiko globėju (rūpintoju) gali būti skiriamas asmuo ne jaunesnis negu dvidešimt vienerių metų, išskyrus atvejus, kai globoti (rūpinti) pageidauja artimasis giminaitis. Pažymėtina, kad, pvz., siekiant būti įvaikintoju – pakanka būti sulaukus pilnametystės (CK 3.210 straipsnio 1 dalis), nors įvaikinimas sukelia reikšmingesnes teisinės pasekmes nei vaiko globa (rūpyba). Praktikoje gali susidaryti gana įvairių situacijų, kai vaikas netenka tėvų globos (rūpybos) ir pagalba šeimai gali tapti ne tik artimųjų giminaičių ratas, bet ir apskritai giminaičių, ar tiesiog emociniais ryšiais su vaiku susijusių asmenų ratas, todėl, atsižvelgiant į geriausius vaiko interesus, neturėtų būti ribojama ir žemutinė asmens, norinčio globoti (rūpinti) vaiką, amžiaus riba, o kiekvienu individualiu atveju vertinami jo branda, motyvacija ir gebėjimai pasirūpinti vaiku.

8. CK 3.268 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad vaiko globėjas (rūpintojas) parenkamas atsižvelgiant į jo asmenines savybes, sveikatos būklę, gebėjimą būti globėju (rūpintoju), jo santykius su netekusiu tėvų globos vaiku ir vaiko interesus. Vykdamas vaiko globos organizavimo procedūrą asmuo parinktas būti globėju (rūpintoju) supažindinamas su informacija apie vaiką bei su teise susipažinti su vaiku. Tada toks asmuo pateikia sutikimą arba atsisakymą globoti (rūpinti) konkretų vaiką. Vykdamas šią procedūrą, sutikimas globoti (rūpinti) vaiką gaunamas tik iš vieno asmens, t. y. parinkto globėjo (rūpintojo), o kitų asmenų, kurie buvo (yra) išreiškę norą globoti (rūpinti) vaiką, – sutikimų nepašoma, todėl pareiškime dėl globėjo ar rūpintojo skyrimo tikslinga būtų nurodyti tuos asmenis, kurie buvo išreiškę norą globoti (rūpinti), tačiau nebuvo parinkti tapti vaiko globėjais (rūpintojais). Šiuo aspektu koreguotinas CPK 499 straipsnio 3 punktas bei CPK 502 straipsnio 2 dalis.

2. Įstatymų projektais siūlomo teisinio reguliavimo esmė (siūlomas problemos sprendimas)

CK projektu siūlomi atlikti pakeitimai:

1. Pakeisti CK 3.211 straipsnio 2 dalį, numatant, kad tais atvejais, kai amžiaus skirtumas tarp įvaikintojo ir įvaikinamojo yra mažesnis nei numatyta to paties straipsnio 1 dalyje (aštuoniolika metų), spręsti ar toks įvaikinimas atitiks geriausius vaiko interesus teisę turėtų teismas. Šiuo keitimu siekiama išvengti asmens amžiaus apribojimo įvaikinant ir sudaromos lankstesnės sąlygos įvaikinimo procedūrų metu individualiai vertinti asmenų gebėjimus ir pasirėngimą įvaikinti vaiką bei vertinti geriausius vaiko interesus. Taip pat toks pakeitimas sudarytų lygias galimybes būti įvaikintam platesniam ratui be tėvų globos likusių vaikų, nesvarbu, su kokio amžiaus asmenimis jie būtų užmezgę emocinį ryšį ir (ar) jau, pvz., globojami (rūpinami) šeimoje.

2. Pakeisti CK 3.217 straipsnio 1 dalį, atskiriant Tarnybos ir Tarnybos atestuotų asmenų

pareigas, numatant, kad Tarnyba įvaikinimo atveju, analogiškai kaip ir vaiko globos (rūpybos) atveju, turėtų įvertinti asmens atitiktį CK 3.210 straipsnyje nustatytiems reikalavimams, o Tarnybos atestuoti asmenys būtų atsakingi už Įvaikinimo organizavimo nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimu Nr. 1422 „Dėl Įvaikinimo organizavimo nuostatų ir Asmenų, norinčių įvaikinti vaikus, ir galimų įvaikinti vaikų apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašo patvirtinimo“, nurodytų gebėjimų vertinimą. Tai pat įtvirtinti konkretų teisinį pagrindą Tarnybos direktoriui nustatyti Tarnybos atestuoatų asmenų keliamų reikalavimų, jų rengimo, atestavimo bei kvalifikacinių kategorijų suteikimo tvarką.

3. CK 3.224 straipsnyje įtvirtinti, kad užsienio valstybių piliečiai, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje, vaiką iš Lietuvos Respublikos gali įvaikinti tik tada, jei neatsiranda Lietuvos Respublikos piliečių, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje ar užsienio valstybės piliečių, ar asmenims be pilietybės, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvos Respublikoje, galinčių įvaikinti vaiką.

4. Pakeisti CK 3.243 straipsnio 5 dalį, numatant, kad globėjai ar rūpintojai, keisdami savo gyvenamąją vietą, privalo informuoti ne globos (rūpybos) (ne įstaigą, atliekančią globėjo (rūpintojo) pareigas), o globos ir rūpybos instituciją (Tarnybą, kuri atlieka globos (rūpybos) priežiūrą).

5. CK 3.246, 3.250, 3.261, 3.262, 3.264, 3.266 straipsniuose pakeisti subjektą, galintį priimti sprendimus dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo ir vaiko laikinojo globėjo (rūpintojo) paskyrimo bei sprendimus atleisti ar nušalinti vaiko globėją (rūpintoją) nuo pareigų, numatant, kad tai turėtų būti Tarnybos, o ne savivaldybės mero pareiga. Papildomai CK 3.250 straipsnio 3 dalyje siūloma sutrumpinti terminą nuo trijų darbo dienų iki vienos darbo dienos, per kurį Tarnyba turėtų kreiptis į globos centrą su nurodymu parinkti vaikui globėją (rūpintoją).

6. CK 3.264 straipsnio 1 dalyje siūloma įtvirtinti ilgesnį globėjo (rūpintojo) paieškos ir parinkimo terminą didinant jį nuo trijų iki septynių darbo dienų.

7. Pakeisti CK 3.269 straipsnį, atsisakant tiek dabar numatytos minimalios – dvidešimt vienu metų amžiaus ribos, tiek ir maksimalios – šešiasdešimt penkerių metų amžiaus ribos.

CPK projektu siūlomi atlikti pakeitimai:

1. Numatyti, kad tais atvejais, kai vaiko globėju ar rūpintoju rekomenduojama skirti vaikų globos (rūpybos) instituciją, teismui taip pat privalomai turi būti pateikti duomenys apie priemones, kurios buvo panaudotos, siekiant užtikrinti vaiko globą ar rūpybą ne tik šeimoje arba šeimynoje, bet ir globos centre.

2. Tikslinti CPK 499 straipsnio 3 punktą ir 502 straipsnio 2 dalį numatant, kad pareiškimo dėl globėjo ar rūpintojo skyrimo turinyje būtų nurodomi ne asmenys, davę sutikimus globoti (rūpinti) vaiką, o asmenys, pareiškę norą globoti (rūpinti) tą patį vaiką. Taip pat svarbu, kad šie asmenys būtų informuojami ir apie bylos nagrinėjimą. Toks teisinis reguliavimas užtikrintų ne tik šių asmenų teisę dalyvauti procese kaip suinteresuotiems asmenims, jei toks poreikis kiltų, bet taip pat ir teismo galimybę objektyviai įvertinti, ar parinktas vaiko globėjas (rūpintojas) atitinka geriausius vaiko interesus. Praktikoje paprastai tokios situacijos gali susidaryti, kai dėl to paties vaiko globos (rūpybos) prašymus pateikia keli asmenys (pvz., vaiko giminaičiai).

Šeimynų įstatymo projektu siūlomi atlikti pakeitimai:

1. Patikslinti Šeimynų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 punkto a papunktį, atsisakant konkretaus subjekto, galinčio priimti sprendimus dėl laikinosios globos (rūpybos) nustatymo, nurodymo (laikinosios globos (rūpybos) nustatymą reglamentuoja CK), 5 straipsnio 6 dalies 1 punktą ir 17 straipsnio 3 dalį numatant, kad subjektas priimančias sprendimą dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo ir (ar) sprendimą dėl globojamų (rūpinamų) vaikų turto administratoriaus paskyrimo, yra Tarnyba.

2. Pakeisti Šeimynų įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punktą, sukonkretinant, kokia išvada turi būti pateikiama asmeniui, siekiančiam vykdyti šeimynos steigėjo ar dalyvio veiklą.

Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo projektu siūloma patikslinti VTAPI 42 straipsnio 3 dalį, suvienodinant vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo procedūras su CK projektu atliekamais pakeitimais.

Istatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ projektu siūloma nustatyti, kad atsakingas darbuotojas, kuris vykdo nelydimo nepilnamečio užsieniečio atstovo pareigas, turi būti paskiriamas ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo Tarnybos (o ne savivaldybės mero) sprendimo dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo priėmimo dienos.

Išmokų vaikams įstatymo projektu siūlomi atlikti pakeitimai:

1. Patikslinti Išmokų vaikams įstatymo 17 straipsnio 10 dalies, 21 straipsnio 1 dalies 6, 12 ir 13 punktų ir 21 straipsnio 2 dalies 2 punkto nuostatas, suderinant jas su CK projektu siūlomu teisiniu reguliavimu.

2. Patikslinti Išmokų vaikams įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 6, 12 ir 13 punktus bei 2 dalies 2 punktą numatant, kad išmokų mokėjimo nutraukimas ir sustabdymas turi būti siejami su sprendimo dėl vaiko globos (rūpybos) nustatymo / nutraukimo priėmimo diena, nenumatant galimybės sprendime nustatyti kitos nei priėmimo diena datos.

Socialinių paslaugų įstatymo projektu tikslinama Socialinių paslaugų įstatymo 24 straipsnio 3 punkto nuostata, suderinant ją su CK projektu siūlomu teisiniu reguliavimu.

3. Pasiūlymų įgyvendinimo mechanizmas

Įstatymų projektais siūlomą nustatyti teisinį reguliavimą įgyvendins Tarnyba, savivaldybių administracijos, globos centrai ir teismai, vykdydami jiems įprastai priskirtas funkcijas.

4. Pasiūlymų įgyvendinimo kaštai (lėšų poreikis einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais bei jo finansavimo šaltinis)

Įstatymų projektais teikiamsiems pasiūlymams įgyvendinti papildomų Lietuvos Respublikos valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės. Sutaupyti lėšų neplanuojama. Prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų ūkio subjektams pokytis nevertinamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 11 d. nutarimo Nr. 4 „Dėl Ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo metodikos patvirtinimo“ 3 punktu¹.

¹Nustatyti Metodikos taikymo išimtį, kad galimas sukelti prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų ūkio subjektams pokytis nevertinamas, kai ketinamu keisti teisės aktu nustatytas ar teisės akto projektu siūlomas nustatyti naujas, naikinamas ir (ar) keičiamas galiojantis įpareigojimas ūkio subjektams, kuriam vykdyti nereikia patirti išlaidų investicijoms, ir jis taikomas ne daugiau kaip 5 ūkio subjektams.

5. Laukiamas rezultatas ir nauda bei juos patiriantys subjektai ir asmenų grupės

Priėmus įstatymus bus užtikrintas efektyvesnis vaiko globos (rūpybos) ir įvaikinimo organizavimas bei kitos procedūros:

1. Pritarus CK 3.211 straipsnio pakeitimui būtų sudarytos galimybės vertinti konkretaus vaiko geriausius interesus ir galimybę sumažinti amžiaus skirtumo reikalavimą ne tik įvaikinant sutuoktinio vaiką, bet ir kitiems galimiems įvaikinti vaikams, taip būti sudaryta galimybė įvaikinti platesniam ratui be tėvų globos likusių vaikų, nesvarbu, su kokio amžiaus asmenimis jie būtų užmezgę emocinį ryšį ir (ar) jau, pvz., glojami (rūpinami) šeimoje.

2. CK 3.217 straipsnio siūlomas pakeitimas, atskirti Tarnybos bei Tarnybos atestuotų asmenų funkcijas, procedūras, susijusias su kiekvienam subjektui tenkančia atsakomybe, padarytų aiškesnes, taip pat būtų sudarytos sąlygas nesukelti asmenims lūkesčių, kai dėl, pvz., sveikatos būklės ar kitų CK numatytų aplinkybių išvadą dėl negalėjimo įvaikinti vaiką asmuo gautų pačioje pasirengimo įvaikinti procedūros pabaigoje, nors aplinkybės, dėl kurių įvaikinimas negalimas, jau yra žinomos prašymo nagrinėjimo stadijoje. Taip pat atsirastų teisinis pagrindas Tarnybos direktoriui nustatyti Tarnybos atestuotų asmenų keliamų reikalavimų, jų rengimo, atestavimo bei kvalifikacinių kategorijų suteikimo tvarką.

3. Teisiniame reguliavime nustačius skirtingas procedūras dėl vaikų įvaikinimo iš Lietuvos Respublikos Lietuvos Respublikos piliečiams, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje bei užsienio valstybių piliečiams, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvos Respublikoje ir užsienio valstybių piliečiams, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje, būtų sudarytos sąlygos, galimą įvaikinti vaiką, kurio išnaudotos visos galimybės būti įvaikintu nacionaliniu būdu, pirmiau siūlyti įvaikinti tam tikrus formalius ryšius su Lietuva turintiems asmenims (atsižvelgiant į jų turimą pilietybę, ar nuolatinę gyvenamąją vietą).

4. CK 3.246 straipsnyje pakeitus subjektą galintį atleisti ar nušalinti vaiko globėją (rūpintoją) nuo pareigų, numatant, kad tai turėtų būti Tarnybos pareiga, būtų paspartinta globėjo (rūpintojo) atleidimo / nušalinimo nuo pareigų procedūra ir sudarytos sąlygos vaikui kuo greičiau paskirti naują globėją (rūpintoją) taip užtikrinant vaiko geriausius interesus.

5. Pritarus Civilinio kodekso 3.261, 3.262, 3.264, 3.266 straipsnių pakeitimams, t. y. konkrečias funkcijas susisteminus vieno subjekto kompetencijoje, mažėtų administracinė našta, būtų atsisakyta perteklinio susirašinėjimo tarp įstaigų, o taip daugiau laiko liktų gilesnei atvejų analizei prieš priimant sprendimus ir tai didintų jų kokybę. Supaprastintos procedūros būtų suprantamesnės ne tik specialistams, tačiau ir interesantams.

6. CK 3.264 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas ilgesnis globėjo (rūpintojo) paieškos ir parinkimo terminas, ženkliai didintų šios procedūros kokybę, leistų globos centro specialistams išsamiau įvertinti potencialių globėjų (rūpintojų) kandidatūras, parinkus vaikui globėją (rūpintoją) būtų sudarytas objektyvesnis laiko tarpas susipažinti su vaiku, išgiltinti į pateiktus dokumentus apie vaiką, išivertinti savo galimybes šį vaiką globoti (rūpinti). Būtų sudarytos palankesnės sąlygos išklausti vaiko nuomonę apie jam parinktą globėją (rūpintoją) prisiderinant prie vaiko dienotvarkės, jo veiklų, užimtumo, ar tiesiog emocinio pasirengimo bendrauti su specialistais.

7. Atsisakius minimalios ir maksimalios amžiaus ribos kriterijaus vertinant globėjo (rūpintojo) atitikimą CK nustatytiems reikalavimams ir didesnę dėmesį skiriant individualiam asmens vertinimui, atsižvelgiant į aplinkybių visumą, tikimasi, kad ne ženkliai, tačiau gali būti pastebimas globėjų (rūpintojų) augimo skaičius, bei vaiko globos (rūpybos) atvejų nustatymo pas fizinius asmenis (šeimoje).

Taip pat keičiamų teisės aktų nuostatos bus aiškesnės, tikslesnės ir sistemiškai derančios tiek tarpusavyje, tiek su kitų teisės aktų normomis.

Priėmus įstatymus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Rodikliai, pagal kuriuos bus stebimas sprendimo įgyvendinimas

Įstatymų projektų įgyvendinimo rodikliai:

- norinčių įvaikinti asmenų, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje, užsienio valstybės piliečių ir asmenų be pilietybės, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvos Respublikoje, skaičius, jį detalizuojant pagal bendrą skaičių, valstybę;
- asmenų, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje, užsienio valstybės piliečių ir asmenų be pilietybės, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvos Respublikoje, įvaikintų vaikų skaičius, jį detalizuojant pagal bendrą skaičių; pagal lytį; pagal amžiaus grupes: 0–3, 4–6, 7–9, 10–14, 15–17 metų; mieste, kaime; pagal savivaldybes; vaikų su negalia;
- vaikų, globojamų (rūpinamų) šeimoje, skaičius, jį detalizuojant pagal bendrą skaičių; pagal lytį; pagal amžiaus grupes: 0–3, 4–6, 7–9, 10–14, 15–17 metų; mieste, kaime; pagal savivaldybes; vaikų, kurių globėjais (rūpintojais) tapo asmuo, su vaiku susijęs emociniais ryšiais (ne giminaitis), kitas fizinis asmuo / šeima (ne giminaitis), kiti asmenys (giminaičiai), vaiko brolių ir (arba) seserį globojanti (rūpinanti), įvaikinusi šeima, vaiko senelis ar senelė, vaiko sesuo ar brolis, vaiko teta ar dėdė; vaikų su negalia.

Duomenys pagal šiuos rodiklius ir nurodytus parametrus kaupiami Socialinės paramos šeimai informacinėje sistemoje, kurios valdytoja yra Ministerija, o įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 8 d. nutarimą Nr. 695 „Dėl Statistinių rodiklių apie vaikus sąrašo patvirtinimo“, už šių duomenų pagrindu parengtą statistinės informacijos skelbimą yra atsakinga Valstybės duomenų agentūra.

7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos² nuostatų įgyvendinimas

Projektu neįgyvendinamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatos.

8. Europos Sąjungos teisės aktų perkėlimas ir (ar) įgyvendinimas

Projektu neperkeliami ir neįgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai.

9. Notifikavimas³ Europos Komisijai

Projektas nenotifikuotinas Europos Komisijai.

10. Pranešimas⁴ Europos Komisijai dėl paslaugų teikimo laisvės

Pranešimas dėl Projekto Europos Komisijai nėra teiktinas.

11. Konsultavimasis su visuomene

Su visuomene nebuvo konsultuotasi.

12. Projekto iniciatorius

² Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

³ Pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“, reikalavimus.

⁴ Pagal Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymo ir Pranešimų ir informacijos apie nustatomus įsisteigimo arba nustatomus ar panaikinus paslaugų teikimo laisvei taikomus reikalavimus teikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. lapkričio 30 d. nutarimu Nr. 1389 „Dėl pranešimų ir informacijos apie nustatomus įsisteigimo arba nustatomus ar panaikinus paslaugų teikimo laisvei taikomus reikalavimus teikimo“, reikalavimus.

Ministerija.
13. Projekto rengėjai
Giedrė Mikalauskienė, Ministerijos Šeimos ir vaiko teisių apsaugos grupės vyresnioji patarėja, tel. tel. 8 652 17286, el. p. Giedre.Mikalauskiene@socmin.lt
14. Kita, Ministerijos nuomone, reikalinga informacija
<p>Atkreiptinas dėmesys, kad įvertinus Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos 2025-05-28 išvadoje Nr. NV-1210, 1 ir 2 punktuose nurodytus argumentus, bei siūlomo reguliavimo galimas pasekmes, pakartotiniai teikiamame svarstyti CK projekte – atsisakyta Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos teikto siūlymo įtvirtinti pareigą gauti vyresnių nei šešiolikos metų amžiaus, ketinančio įvaikinti asmens, vaikų rašytinius sutikimus, dėl tėvų (vieno iš tėvų) sprendimo įvaikinti. Atsižvelgiant į tai, kad identiškos įvaikinimo pasekmės kyla ne tik asmenų nepilnamečiams, tačiau ir pilnamečiams vaikams (paveldėjimo teisė, teisė būti išlaikomu, kol mokosi, pareiga prižiūrėti tėvus senatvėje ir pan.) bei siekiant, kad nuostata nebūtų diskriminacinio pobūdžio suaugusių įvaikintojo vaikų atžvilgiu, numatytas reikalavimas turėtų būti taikomas visiems potencialaus įvaikintojo vaikams neatsižvelgiant į jų amžių, iš esmės labiausiai atsižvelgiant į gebėjimą apskritai reikšti savo poziciją (galimai nustatant tik apatinę amžiaus ribą ar pan.), tačiau vertinant tokio reguliavimo proporcingumą siekiamam tikslui yra abejotina dėl jo pridėtinės vertės ir reikšmingumo sprendimui dėl įvaikinimo priimti. Papildomai pažymėtina, kad Įvaikinimo organizavimo nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimu Nr. 1422 „Dėl Įvaikinimo organizavimo nuostatų ir Asmenų, norinčių įvaikinti vaikus, ir galimų įvaikinti vaikų apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – aprašas), yra įtvirtinta pareiga Tarnybos atestuotiesiems asmenims rengiant išvadą surinkti asmens, norinčio įvaikinti vaiką, nepilnamečių vaikų ir faktiškai kartu gyvenančių suaugusių asmenų duomenis ir nurodyti jų ryšius su asmeniu (aprašo 20.3 papunktis). Tuo tarpu Mokymų vykdymo, vertinimo ir išvados rengimo dėl asmens pasirengimo globoti (rūpinti), įvaikinti ar prižiūrėti vaiką tvarkos aprašo, patvirtinto Tarnybos direktoriaus 2025 m. kovo 13 d. įsakymu Nr. BV-66 „Dėl Mokymų vykdymo, vertinimo ir išvados rengimo dėl asmens pasirengimo globoti (rūpinti), įvaikinti ar prižiūrėti vaiką tvarkos aprašo patvirtinimo“ 35 punkte, imperatyviai nustatyta, kad „Tarnybos atestuoti asmenys, atlikdami Pareiškėjo pasirengimo globoti (rūpinti), <i>įvaikinti</i> ar prižiūrėti vaiką vertinimą, bendraudami su Pareiškėjo šeimos nariais, kartu vertina ir atsižvelgia į Pareiškėjo šeimos narių požiūrį ir nuostatas vaiko globos (rūpybos), <i>įvaikinimo</i> ar vaiko priežiūros atžvilgiu, lūkesčius ir nuomonę apie naują šeimos narį, jo priėmimą į šeimą, įsitraukimą, pagalbą ir paramą globojant (rūpinant), prižiūrint ar <i>įvaikinus</i> vaiką ir tai aprašo Išvadoje“. Svarbu paminėti, kad išvada dėl pasirengimo įvaikinti, vadovaujantis CPK 482 straipsnio 1 dalies 6 punktu, laikytina įrodymu byloje, todėl sistemiškai vertinant visą aukščiau nurodytą teisinį reguliavimą, manytina jog jis yra pakankamas, siekiant, kad teismas įvertintų ir kitų įvaikintojo vaikų, jo šeimos narių pozicijas dėl konkretaus įvaikinimo.</p>

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.211, 3.217, 3.224, 3.243, 3.246, 3.250, 3.260, 3.261, 3.262, 3.264, 3.266, 3.269 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 499 ir 502 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos šeimynų įstatymo Nr. XI-681 4, 5 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų

įstatymo Nr. I-1234 42 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 17 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 24 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektas, 1 lapas.

2. Įstatymų projektai ir jų lyginamieji variantai, 27 lapai;
3. Aiškinamasis raštas, 16 lapų;

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Inga Ruginienė